

Ob Taras-Ševčenkovem grobu.

Za štiridesetletnico pesnikove smrti — spisal *Bajda Kasak*.

Jak umru, to pohovajte
mene na mogili,
sered stepu širokoga,
na Ukraini milij . . .

Zapovit.

Dne 26. svečana po ruskem štetju, ali po našem štetju 10. sušca, je preteklo 40 let, odkar je zatisnil oči v nevzdramno spanje in v večni počitek eden največjih in najslavnejših Slovanov, Rusin Taras Ševčenko. Bil je mož, ki bi moral biti v ponos slednjemu Slovanu, mož, kateri je s svojo veliko in iskreno ljubeznijo do mile, zatirane domovine res zaslužil, da njegov spomin nikdar ne zamre v srcih Slovanov sploh, zlasti pa rojakov Rusinov.

V tem sestavku hočemo osvetliti cenjenim čitateljem „Dom in Sveta“ v glavnih potezah pesnika-veleuma, njegovo vzorno ljubezen do ožje domovine in do Slovanov sploh, ter izpregovoriti par besedi o njegovem grobu ter o časti in slavi, ki jo uživa veliki genij po smrti.

Kdor hoče res dobro umeti Ševčenka in njegove pesmi, mora dobro poznati tudi zgodovino malorusko, oziroma ukrajinsko, mora biti poučen o političnih in gospodarskih razmerah rusinskega „hlopskega“ naroda. Spoznati moramo žalostno tlačanstvo rusinskega

naroda, mišljenje, čutenje in življenje teh tlačanih sinov junaških in slavnih dedov. Zato pogledjmo kratko v zgodovino in podajmo nekaj črtic o „sumni dolji“, to je o žalostni, tužni usodi širne Ukrajine.

Leta 1783. je carica Katarina II. uvedla „krepactvo“ t. j. tlačanstvo na Ukraini. Do tedaj je bila Ukrajina prosta, takrat pa se je razdelila med velike in male „pane“, ki so se imenovali „dvorjane“.

Narodna rusinska zavest je bolj in bolj hirala. Prvaki in velmožje, a še bolj njihovi potomci so se izneverili „stari slavi očetov“ in zatajevali, pozabljali in prezirali svoj rod. Velik prepad je nastal polagoma med „krepaki“, tlačani, in med „pani“, gospodi. „Pan“ je imel vsa prava, „krepak“ nobenega. Bremena so „pani“ svojim podložnikom nalogali res ogromna, tako da je bil tlačan v oblasti „panovi“ malone brezpraven, kakor živina. Da, ubogi tlačan ni imel niti polnega prava do samega sebe: bil je rob — bil je last gospodarjeva. Ako se je hotel oprostiti, se je moral odkupiti. Prišlo je tudi v pregovor, da kdor ubije „hlopa“, je ravno tako nekazniv, kakor če bi ubil psa. Tako žalostne razmere so vladale tudi na Poljskem v XVI. stoletju.